

Lainsäädäntöneuvos Anne Ihanus
Rajavartiolaitoksen tiedustelukeskuksen johtaja, eversti Mikko Lehmus

Eduskunnan perustuslakivaliokunnalle

HE 53/2024 vp

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi väliaikaisista toimenpiteistä välineellistetyn maahantulon torjumiseksi

Perustuslakivaliokunta on pyytänyt sisäministeriöltä kirjallista lisäselvitystä Viron sääntelymallista välineellistetyn maahantulon tilanteissa. Sisäministeriö toteaa saamiensa tietojen perusteella seuraavaa.

Viron lainsäädäntö

Hallituksen esityksen kohdassa 5.2 on kuvattu Viron lainsäädäntöä seuraavasti:

Viron kansallisen valtionrajalin (*riigipiiri seadus*) 9¹⁰ §:ssä on säädetty ulkomaalaisen palauttamisesta rajalta laajamittaisen maahantulon aiheuttamassa hätätilanteessa. Sen mukaan Viron Poliisi- ja rajavartiolaitos voi laajamittaisen maahantulon aiheuttamassa hätätilanteessa, jossa yleiseen järjestykseen tai kansalliseen turvallisuuteen kohdistuu uhka, palauttaa ulkorajan laittomasti ylittäneen ulkomaalaisen vieraaseen valtioon siitä, mistä hän saapui Viroon, ilman erillistä määräystä tai päätöstä, jos hän olisi voinut saapua Viroon ulkorajan ylittämistä varten avoinna olevan rajanylityspaikan kautta. Jos ulkomaalaista ei voida palauttaa välittömästi, palauttamisessa noudatetaan poistumisvelvollisuudesta ja maahantulokiellosta annetussa laissa (*väljasõidukohustuse ja sissesõidukeelu seadus*) säädettyä. Ulkomaalainen voi saattaa maasta poistamisensa hallintotuomioistuimen käsiteltäväksi, mutta se ei estä palauttamisen täytäntöönpanoa eikä oikeuta ulkomaalaista oleskelemaan Virossa. Poliisi- ja rajavartiolaitos voi kuitenkin humanitaarisista syistä päästää ulkomaalaisen Viroon.

Valtionrajalin 9¹⁰ §:n mukaan Poliisi- ja rajavartiolaitos voi lisäksi laajamittaisen maahantulon aiheuttamassa hätätilanteessa kieltäytyä ottamasta kansainvälistä suojelua koskevaa hakemusta vastaan, jos sitä ei ole jätetty tätä tarkoitusta varten osoitetussa paikassa. Kansainvälistä suojelua koskevat säännökset ovat puolestaan Viron kansainvälisen suojelun myöntämisestä ulkomaalaiselle annetussa laissa (*välismaalasele rahvusvahelise kaitse andmise seadus*).

Lisäksi edellä mainitun pykälän mukaan Poliisi- ja rajavartiolaitoksen on ulkomaalaisen palauttamisen yhteydessä otettava huomioon poistumisvelvollisuudesta ja maahantulokiellosta annetun lain 17¹ §, jossa on säädetty palauttamiskiellosta. Säännöksen mukaan ulkomaalaista ei saa palauttaa maahan, johon karkottamisesta voi seurata kidutuksen vastaisen yleissopimuksen 3 artiklassa tarkoitettuja seurauksia tai kuolemanrangaistus. Lisäksi sen mukaan ulkomaalaisen palauttamisessa on noudatettava Geneven pakolaisyleissopimuksen 32 ja 33 artiklaa.

Lainsäädännön toimeenpano käytännössä

Hallituksen esityksessä todetaan, että Viro on parhaillaan laatimassa kansallista viranomaisohjeistusta edellä kuvatun lainsäädännön mahdollistamista toimenpiteistä. Sisäministeriö on pyrkinyt selvittämään toimeenpanon tämänhetkistä tilannetta.

Sisäministeriön saamien tietojen mukaan Virossa ei ole ollut tapauksia tai olosuhdetta, jonka johdosta yllä kuvattua lainsäädäntöä olisi jouduttu käytännössä soveltamaan.

Mikäli laajamittaisen maahantulon tilanne Virossa uhkaa yleistä järjestystä ja turvallisuutta niin, että tämä laaditussa uhka-arviossa todetaan, yllä kuvattu lainsäädäntö aktivoidaan. Päätöksen laajamittaisen laittoman maahantulon hätätilanteen vallitsemisesta ja tilanteesta, jossa kansainvälisen suojelun hakemuksia ei oteta vastaan, tekee poliisi- ja rajavartiolaitoksen pääjohtaja.

Maahantulijat ohjataan ensisijaisesti tätä tarkoitusta varten osoitetulle rajanylityspaikalle. Palautuskiellon noudattaminen perustuu siihen, ettei maastapoistaminen voi johtaa muun muassa kuolemanvaaraan, vainoon tai epäinhimilliseen kohteluun palautuksen johdosta. Erillisestä kysymyksestä huolimatta ei selvää vastausta saatu siihen, missä mainittu avoinna oleva rajanylityspaikka sijaitsisi. Laki edellyttää ainakin yhtä avointa rajanylityspaikkaa.

Viron viranomaiset huolehtivat edellä sanotusti palautuskiellon noudattamisesta, mutta menettely, jolla kansainvälisen suojelun hakijan olosuhteet selvitetään, paikka missä tämä tehdään ja aika, joka siihen käytetään, ei selvinnyt. Saadusta selvityksestä ei myöskään ilmene, millaisen päätöksen nojalla ja miten maahantulija voi saattaa asiansa hallintotuomioistuimen käsiteltäväksi. Maastapoistaminen on kuitenkin täytäntöön pantavissa valituksesta tms. huolimatta.

Viron poliisi- ja rajavartiolaitos järjestää syyskuussa 2024 aihetta koskevan harjoituksen, johon Suomikin tulee saamaan kutsun ja jossa yksityiskohtia toimeenpanosta sekä soveltamisesta on Virossa tarkoitus hioa.

Yllä olevat lisätiedot perustuvat Viron poliisi- ja rajavartiolaitoksen kansainvälisen yhteistyön yksiköltä 6.6.2024 iltapäivän kuluessa saatuihin epävirallisiin tietoihin.